

Силабус курсу:

СОЦІАЛЬНА РОБОТА З РІЗНИМИ ГРУПАМИ КЛІЄНТІВ

Ступінь вищої освіти:	Бакалавр
Спеціальність:	053 Психологія/Освітня програма Психологія соціальної роботи
Рік підготовки:	2
Семестр викладання:	осінній
Кількість кредитів ЕКТС:	8.0
Мова(-и) викладання:	українська
Вид семестрового контролю	іспит

Автор курсу та лектор:

к. психол. наук, доцент Побокіна Галина Миколаївна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

доцент кафедри практичної психології та соціальної роботи

посада

pobokina@snu.edu.ua

електронна адреса

+38-066-923-16-16

телефон

Viber, телеграм

месенджер

аудиторія за розкладом

консультації

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

Метою лекційних занять за дисципліною є підготовка кваліфікованих фахівців шляхом засвоєння ними теоретичних знань, понять, принципів соціальної роботи з різними групами клієнтів в Україні та вивчення напрямів діяльності державних і громадських організацій, що надають допомогу та підтримку визначеній цільовій аудиторії.

Результати навчання:

Метою самостійної роботи за дисципліною є засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача; поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці.

Знання: професійні і етичні стандарти соціальної роботи з різними групами клієнтів; теоретичні основи методології соціальної роботи з різними групами клієнтів; підходи, концепції, методи соціальної роботи з різними групами клієнтів; методика і техніки соціальної роботи з різними групами клієнтів; теорію і практику соціального проектування у роботі з різними групами клієнтів.

Вміння: виділяти об'єкти і предмети діяльності соціального працівника при обслуговуванні різних груп клієнтів; визначати причини та аналізувати проблеми різних груп клієнтів, проектувати взаємодію з фахівцями соціальних служб різних організацій соціальної сфери; знаходити і апробувати техніку соціальної роботи з різними групами клієнтів; вступати в контакт з суб'єктами професійної взаємодії соціального працівника, співпрацювати у рамках

команди, служби фахівців соціальної роботи щодо надання наданням допомоги різними групами клієнтів.

Передумови до початку вивчення: Базові знання у сфері соціальної роботи, знання щодо загальних соціономічних процесів; навички у сфері соціальних досліджень.

Мета курсу (набуті компетентності)

Мета викладання дисципліни полягає у оволодінні знаннями та уміннями щодо застосування теорії і практики соціальної роботи, принципів і методів соціальної роботи з різними групами клієнтів, ознайомленні здобувачів вищої освіти з генезою виникнення та розвитку соціальної роботи як особливої сфери діяльності людини, наукової галузі, навчальної дисципліни, використовуючи системний підхід.

Вивчення даного навчального курсу призначене для формування, удосконалення та розвитку у здобувача вищої освіти наступних компетентностей:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 4. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 9. Здатність працювати в команді.

СК 2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК 4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати й узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК 5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК 6. Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження.

СК 7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК 8. Здатність організувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову, в т.ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання і саморозвитку.

Що забезпечується досягненням наступних програмних результатів навчання:

ПР 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку й функціонування психічних явищ у контексті професійних завдань.

ПР 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень та аналізу літературних джерел.

ПР 5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР 6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, вміння дотримуватися процедури дослідження.

ПР 9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації раннього втручання).

Структура курсу

	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1	Витоки історії соціальної роботи в Україні	денна 2/0/2 заочна 0,3/0/0,2	Зародження процесів підтримки та взаємодопомоги у східнослов'янських племен. Практика надання захисту в системі роду та громади. Основа господарської форми допомоги. Особливості соціальної допомоги в Київській Русі. Церковні братства. Організаційна структура волонтерів.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
2	Становлення соціальної роботи з різними групами клієнтів	денна 2/0/2 заочна 0,3/0/0,2	Соціально-демографічні проблеми суспільства. Історичні аспекти становлення соціальної роботи з різними групами клієнтів. Характеристика категорій клієнтів соціальної роботи. Орієнтація на потреби клієнта та його ресурси як провідний принцип соціально-педагогічної діяльності.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
3	Особливості роботи з різними групами клієнтів	денна 2/0/2 заочна 0,3/0/0,2	Спеціальні групи клієнтів як соціальна проблема. 2. Види соціально небезпечних явищ: злочинність, алкоголізм, наркоманія, ВІЛ/СНІД. 3. Запобігання стигматизації спеціальних груп клієнтів.	Аналіз ситуацій Практичні вправи Індивідуальні завдання Опитування
4	Особливості спілкування соціальних працівників і клієнтів	денна 4/0/4 заочна 0,3/0/0,2	Структура професійного спілкування у соціальній роботі Комунікативний аспект спілкування в соціальній роботі Взаємодія у процесі професійного спілкування Міжособистісне розуміння Деформації (викривлення) у спілкуванні Сутність конфлікту і діяльність, спрямована на подолання конфліктних ситуацій	Аналіз ситуацій Практичні вправи Індивідуальні завдання Опитування
5	Соціальна робота з молоддю	денна 2/0/2 заочна 0,3/0/0,2	Головні форми надання соціальної допомоги молоді. Провідні інститути та агенти соціалізації молоді. Формування соціальної роботи з молоддю. Засади щодо процесу формування й розвитку соціального захисту особистості молодої людини.	Аналіз ситуацій Практичні вправи Індивідуальні завдання Опитування
6	Соціальна робота з людьми зрілого та старечого віку	денна 2/0/2 заочна 0,3/0/0,2	Головні чинники формування соціальної роботи з людьми зрілого віку. Формуючі напрями роботи соціальних працівників з людьми зрілого віку. Головні чинники формування соціальної роботи з людьми літнього віку. Сутність понять старіння і старість. Рівні роботи з людьми похилого віку (ЛПВ). Соціальна самодіяльність. Поліпшення зв'язків між поколіннями, зближенню людей похилого віку і молоді, передачі життєвого досвіду та знань.	Аналіз ситуацій Практичні вправи Індивідуальні завдання Опитування
7	Типологія дітей за групами девіантно-кримінальної поведінки	денна 2/0/2 заочна 0,3/0/0,2	Типологізація соціальної роботи з дітьми за групами ризику (проблемними групами). Причини потрапляння дітей до груп ризику. Профілактична робота з дітьми. Психопрофілактична робота з дітьми. Консультування в галузі профілактичної роботи. Корекційна робота з дітьми в галузі профілактики. Типологія дітей за групами девіантно-кримінальної поведінки. Психологічні особливості дитячих девіацій. Девіантна поведінка дитини. Діти-вандали. Віктимність та віктимна дитина.	Аналіз ситуацій Практичні вправи Індивідуальні завдання Опитування
8	Соціально-психологічна робота з дітьми, схильними до девіантної поведінки	денна 2/0/2 заочна 0,3/0/0,2	Загальна соціально-психологічна робота з дітьми, схильними до девіантної поведінки. Психологічна служба в системі освіти України. Система соціального захисту й профілактики правопорушень серед неповнолітніх. Технологія подолання девіантної поведінки дитини. Установи соціального захисту дітей.	Аналіз ситуацій Практичні вправи Індивідуальні завдання Опитування

	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
9	Соціальна робота з представниками проблемних груп	денна 2/0/2 заочна 0,3/0/0,2	Феномен «проблемна ситуація». «Ризик» та «групи ризику». інваліди, діти-сироти, діти з відхиленою (асоціальною, девіантною) поведінкою, літні люди й розумово відсталі, біженці, люди, які зазнали насильства, алкоголіки, наркомани, бездомні, жертви екологічних катастроф, сексуальні меншості, злочинці, хворі на СНІД, люди, які займаються проституцією, обдаровані люди, які відчувають труднощі в спілкуванні («важкі» для інших).	Аналіз ситуацій Практичні вправи Індивідуальні завдання Опитування
10	Соціальна робота з особами алкогольної та наркотичної залежності	денна 2/0/2 заочна 0,3/0/0,2	Алкогольна залежність. Коло проблем відносно явища алкоголізму що має турбувати соціального працівника. Жіночий алкоголізм. Дитячий і підлітковий алкоголізм. Алкоголізм людей похилого віку. Сімейний алкоголізм. Наркотична залежність. Форми наркотичної «залежності». Соціальна робота з алкоголезалежними клієнтами. Соціальна робота з наркозалежними клієнтами.	Аналіз ситуацій Практичні вправи Індивідуальні завдання Опитування
11	Соціальна робота з малозабезпеченими групами населення	денна 2/0/2 заочна 0,3/0/0,2	Показники матеріальної забезпеченості населення. 2. Соціальний захист малозабезпеченого населення. 3. Побутове обслуговування малозабезпечених громадян як складова соціального обслуговування.	Аналіз ситуацій Практичні вправи Індивідуальні завдання Опитування
12	Соціальна робота з особами без визначеного місця проживання, з обмеженими можливостями, інвалідами, мігрантами, злиденними	денна 2/0/2 заочна 0,3/0/0,2	Особи без визначеного місця проживання. Соціальна робота з особами без постійного місця проживання. Особи з обмеженими можливостями. Інваліди. Соціальна робота з інвалідами. Мігранти, біженці й переміщені особи. Специфіка соціальної роботи у сфері міграції. Соціальна робота з мігрантами. Злиденні.	Аналіз ситуацій Практичні вправи Індивідуальні завдання Опитування
13	Соціальна робота з жінками	денна 2/0/2 заочна 0,3/0/0,2	Жінки-як головний тип клієнтів соціальних працівників. Телефонна служба "Жінки - насильство - інформація". Центри інформації для жінок. Центри планування сім'ї та сімейного виховання. Спеціалізовані служби, що займаються розв'язанням проблем жіночого безробіття. Соціальна допомога неповним сім. 'ям. Соціальні та освітні програми для жінок, які скоїли злочин.	Аналіз ситуацій Практичні вправи Індивідуальні завдання Опитування
14	Соціальна робота з жертвами «торгівлі людьми»	денна 2/0/2 заочна 0,3/0/0,2	Соціальна робота із сексуальними меншинами та особами, які займаються проституцією. Попередження різних форм насильства над жінками, сексуальної експлуатації й торгівлі жінками. Мета діяльності соціальних працівників із сексуальними меншинами. Робота фондів допомоги сексуальним меншинам.	Аналіз ситуацій Практичні вправи Індивідуальні завдання Опитування
15	Соціальна робота з сім'ями	денна 2/0/2 заочна 0,3/0/0,2	Сутність поняття «сім'я». Типологія сімей. Напрями соціальної роботи за типологіями сімей. Важка життєва ситуація. Робота з сім'єю на основі технологічного підходу. Принцип системності. Соціальні проблеми неповних сімей.	Аналіз ситуацій Практичні вправи Індивідуальні завдання Опитування
16	Соціальна робота з клієнтами, які зазнали насилля в сім'ї	денна 2/0/0 заочна 0,3/0/0,2	Сімейна терапія. Сімейна психопрофілактика. Надання соціальної допомоги сім'ї. Сімейне посередництво у розв'язанні сімейних конфліктів. Сімейне консультування. Соціально-педагогічна робота з сім'єю. Соціальне обслуговування сім'ї. Соціально-реабілітаційна робота з сім'єю. Соціальний супровід сім'ї. Соціальне інспектування. Соціальна робота з клієнтами, які зазнали насилля в сім'ї. Основні проблеми насильства. Соціальна робота з жертвами насильства.	Аналіз ситуацій Практичні вправи Індивідуальні завдання Опитування

	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
17	Соціальна допомога та підтримка осіб з обмеженими можливостями	денна 2/0/0 заочна 0,3/0/0,2	Поняття «інвалідність» та його види. Соціальні заклади й стаціонарні установи по роботі з інвалідами. Напрямки роботи з людьми, які мають фізичні чи психологічні вади. Реалізація соціальних заходів на різноманітних рівнях.	Аналіз ситуацій Практичні вправи Індивідуальні завдання Опитування
18	Особливості соціальної роботи з ВІЛ-інфікованими та хворими на СНІД	денна 2/0/0 заочна 0,3/0/0,2	ВІЛ/СНІД як соціальна проблема. Системи лікування і підтримки уражених груп. Соціальна робота з вагітними-ВІЛ-інфікованими: умови народження здорової дитини. Закордонний досвід щодо запобігання ВІЛ/СНІДу.	Аналіз ситуацій Практичні вправи Індивідуальні завдання Опитування
19	Соціальна робота з обдарованою особистістю	денна 2/0/0 заочна 0,3/0/0,2	Стратегічні державні документи, що регламентують роботу з обдарованими дітьми. Сутність понять «обдарованість», «обдаровані діти». Моделі обдарованості. Види та ознаки обдарованості. Соціально-психологічні проблеми обдарованих дітей. Структурні компоненти моделі «Обдарованість». Принципи виявлення обдарованих особистостей. Категорії та сфери обдарованості учнів. Характерні особливості обдарованих дітей. Дидактичні принципи навчання і виховання обдарованих дітей. Методи дослідження інтелекту та креативності. Структурно-функціональні етапи розвитку творчої особистості. Робота з батьками обдарованих дітей. Особливості роботи з обдарованими дітьми. Форми і методи роботи з обдарованими дітьми. Поради педагогічному працівнику. Педагогічна підтримка обдарованої студентської молоді. Форми і методи роботи з обдарованими студентами. Технології соціальної роботи з обдарованими дітьми.	Аналіз ситуацій Практичні вправи Індивідуальні завдання Опитування
20	Соціальна робота з безробітними людьми	денна 2/0/0 заочна 0,3/0/0,2	Безробіття як соціальне явище. Загальні підходи та принципи роботи з безробітними людьми. Методи і технології соціальної роботи з безробітними людьми. Організація надання допомоги безробітним людям. Приклади діяльності соціальних служб з безробітними людьми.	Аналіз ситуацій Практичні вправи Індивідуальні завдання Опитування
21	Організація соціального супроводу особам, що повернулися з місць позбавлення волі	денна 2/0/0 заочна 0/0/0	Суть і зміст поняття «ресоціалізація». Роль соціальних служб у ресоціалізації. Соціальний супровід осіб, які повертаються з місць позбавлення волі. Види соціальної допомоги особам, звільненим з місць позбавлення волі.	Аналіз ситуацій Практичні вправи Індивідуальні завдання Опитування
22	Соціальна робота з особами, які перебувають на довготривалому лікуванні, зокрема з невиліковно хворими	денна 2/0/0 заочна 0/0/0	Сутність хоспісу, хоспісної та паліативної допомоги. Становлення та розвиток паліативної допомоги в Україні. Нормативно-правове забезпечення паліативно-хоспісної допомоги. Принципи надання паліативної та хоспісної допомоги.	Аналіз ситуацій Практичні вправи Індивідуальні завдання Опитування
23	Соціальна робота з людьми які мають психічні розлади	денна 2/0/0 заочна 0/0/0	Розлади психіки та їхні соціальні наслідки. Загальні підходи та принципи соціальної роботи. Методи і технології соціальної роботи. Організація надання допомоги. Приклади діяльності соціальних служб.	Аналіз ситуацій Практичні вправи Індивідуальні завдання Опитування
	Загальна кількість аудиторних занять	Денне 42/0/28 Заочне 6/0/4		

Рекомендована література

1. Кулик І.В. Соціальна робота з різними групами клієнтів: навчальний посібник. Івано-Франківськ: НАІР, 2020. 236с.
2. СемигінаТ. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
3. Петрук В.В. Проблеми соціалізації та адаптації дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Педагогіка [Текст]: зб. наук. праць: [матеріали V Всеукраїнського круглого столу «Педагогічний дискурс» (17 листопада 2020 р.)]. Луцьк : Вежа-Друк. 2020. С. 110-112
4. Пеша І.В. Соціальна робота з сім'ями, дітьми та молоддю / І.В. Пеша, І.В. Сопівник, В.В. Галайдюк, О.Б. Кошук : Навчальний посібник. Київ: Компрінт, 2023. 449 с.
5. Денисюк О.М. Актуальні питання соціальної роботи : навч. посіб. / О.М. Денисюк та ін. ; ред. кол.: О.В. Епель, Т.Л. Лях, І.В. Силантьєва. Ужгород : РІК-У, 2023. 420 с.
6. Купенко О. В. Соціальна робота: від теорії до практики : навчальний посібник / О. В. Купенко. – Суми : Сумський державний університет, 2020. – 192 с.

Методичні рекомендації

1. Полторак Л. Ю. Соціальна робота з різними групами клієнтів : методичні вказівки для спеціальності 231 «Соціальна робота» / Л. Ю. Полторак, Д. В. Сай. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. – 136 с. – (Методична серія ; вип. 303).

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти та завдання	Кількість балів
Участь в обговоренні	10 (по 0,71 балів за 1 ЛК)
Практичні заняття	28 (14 практичних по 2 бали за 1 ПК)
Самостійна робота (контрольні роботи, реферати, есе, презентації, опрацювання наукової літератури тощо)	32
Підсумковий екзаменаційний (заліковий) тест	30
Разом	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		

35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Під час виконання завдань здобувач має дотримуватись політики академічної доброчесності. Запозичення (використання ідей, розробок, тверджень, статистичних або експериментальних відомостей інших авторів) повинні бути оформлені відповідними посиланнями на першоджерела. Списування або копіювання є категорично забороненими. Перевірка текстів на унікальність здійснюється однаково для всіх здобувачів. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей).

Перезарахування кредитів, отриманих у неформальній освіті:

Здобувач вищої освіти може пройти певні онлайн-курси, які пов'язані з темами дисципліни, на онлайн-платформах. При поданні документу про проходження курсу студенту можуть бути перезараховані певні теми курсу та нараховані бали за завдання.

Завдання і заняття:

Усі завдання, передбачені програмою курсу мають бути виконані своєчасно і оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. В разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана.

Поведінка в аудиторії:

На заняття здобувачі вищої освіти вчасно приходять до аудиторії відповідно до діючого розкладу та обов'язково мають дотримуватися вимог техніки безпеки.

Під час занять здобувачі вищої освіти:

- дотримуються етичних правил поведіння;
- знаходяться на своєму навчальному місці;
- не заважають викладачу проводити заняття та іншим здобувачам навчатися.

Під час контролю знань здобувачі вищої освіти:

- є підготовленими відповідно до вимог даного курсу;
- розраховують тільки на власні знання (не шукають інші джерела інформації або «допомоги» інших осіб);
- не заважають іншим;
- виконують усі вимоги викладачів щодо контролю знань.